

טבת - עובדיה ניצוצות הקדושה

טבת - עובדיה ניצוצות הקדושה

א. נראה לכאורה כי יש הקבלה בין י"ב ספרי הנביאים הנקראים "תרי עשר" ל"ב חודשי השנה. ולפי זה, חודש **טבת** מקביל לנביא **עובדיה**, ויש לבאר את הדברים.

בספר עובדיה יש פרק אחד בלבד ובו נבואה שהתנבא על אדום, כאמור בפסוק הפותח את הספר: "חֲזֹן עֹבְדֵיָה כֹה אָמַר ה' אֱלֹקִים לְאָדֹם". ומבואר בגמרא (סנהדרין לט, ב) כי עובדיה היה **גֵּר אַדֹמִי**.

והנה במסכת בבא בתרא (טו, ב) נמנו שבעה נביאים שהתנבאו לאומות העולם [בלעם ואביו, ואיוב, אליפז התימני, ובלדד השוחי, וצופר הנעמתי, ואליהוא בן ברכאל הבוזי], והקשו בגמרא: "אטו כולו נביאי מי לא אינבוי לאומות העולם" [וכי כל שאר הנביאים לא התנבאו גם לאומות העולם]. ותירצו: "התם עיקר נביאותיהו לישראל, הכא **עיקר נביאותיהו לאומות העולם**". ומבואר כי **שבעה** נביאים **בלבד** התנבאו **רק** לאומות העולם, לעומת שאר הנביאים שהתנבאו גם לישראל **וגם** לאומות העולם. ונשאלת השאלה, מאחר וגם נבואתו של עובדיה היתה לכאורה רק לאדום, מדוע לא נמנה עובדיה עם הנביאים שהתנבאו רק לאומות העולם, וצ"ע.

האברבנאל בהקדמתו לפירושו על ספר עובדיה (השאלה השלישית) הקשה: "הנבואה הזאת שניבא עובדיה מאדום באה בלשונה במעט מהחילוף בדברי ירמיהו, וכבר אמרו חכמים ז"ל שאין שני נביאים מתנבאים כסגנון אחד. וראוי שנדע מה הצורך או התועלת כששני הנביאים ינבאו ענין אחד בעצמו", וצ"ע.

מצינו סתירה לכאורה בדברי חז"ל: מחד גיסא אמרו בגמרא (יבמות מז, ב) "קשים גרים לישראל כספחת". וכאשר נכרי רוצה להתגייר, מבואר בגמרא (שם עמ' א) שראשית כל דוחים אותו ואומרים לו: "מה ראית שבאת להתגייר, אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דוויים דחופים סחופים ומטורפים ויסורים באים עליהם". ומשמע שהגרים אינם רצויים. ומאידך גיסא אמרו בגמרא (פסחים פז, ב) "לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות, אלא כדי שיתווספו עליהם גרים". ובמדרש תנחומא (לך לך פרשה ו) "אמר הקב"ה אני מחבב את הגרים". ועוד אמרו במדרש (ויקרא רבה פרשה א) "יראי ה' אלו גרי הצדק, הא למדה שהגרים עיקר בישראל". ומשמע שהקב"ה רוצה שיצטרפו גרים לעם ישראל. ויש לברר מהו היחס הראוי לגרים.

חודש טבת - ימי פורענות - "חודש ירוד" - "ירחין דעשו" - חודש שנפטר אברהם אבינו - שבט אשר ב. חודש טבת הוא חודש שבו אירעו שלוש פורענויות לעם ישראל, כפי שנפסק בשלחן ערוך בהלכות תעניות (או"ח סימן תקפ סע' ב) "**בשמונה** בטבת נכתבה התורה יונית בימי תלמי המלך והיה חושך בעולם שלשה ימים, **ובתשיעי** בו לא נודע איזו היא הצרה שאירע בו". ובט"ז (שם) מבואר שביום זה נפטרו עזרא ונחמיה. **ובעשרה** בטבת התחיל המצור על ירושלים בזמן הבית הראשון. וכפי שמקונן הפייטן בסליחות לעשרה בטבת: "**יֶרַח טַבֵּת מְאֹד לְקִיּוֹתֵינוּ, בּוֹ, וְנִשְׁתַּנּוּ עָלֵינוּ סִדְרֵי נִתְיָבוֹ, סִרְרָתִי פִשְׁעֵתִי יִגְלֶה לִּי טוֹבוֹ**".

וכן מובא בזהר (ח"ג דף רנ"ט ע"א) "**היו הלוח וחסור עד החודש העשירי, דא טבת דהא כדין ימי הרעה הוו**".

טבת - עובדיה ניצוצות הקדושה

עוד מובא בזוהר (ח"ב דף י"ב ע"א) כי חודש טבת הוא מ"ירחין דעשו", דהיינו מהחודשים שבהם כוחו של עשו מתגבר בהם, ולכן הוא ה"ירוד" שבחודשים, כדברי הפרי צדיק (חנוכה אות יז) "חודש טבת הירוד שבחודשים, וכמו שאמרו בזוהר (שם) ותצפנהו שלשה ירחים, אלו תמוז, אב, טבת. ומזל **טבת** הוא **גדי**, היינו **שעיר**, ושעיר חלקו של **עשו** שנקרא איש שעיר".

כמו כן מובא בספר סדר הדורות (עמ' כא) כי **אברהם אבינו** נפטר בחודש טבת, והרמז לכך: "**תקבר בשיבה טובה ראשי תיבות - טבת**".

מהעובדה שכוחו של "עשו" מתגבר בחודש טבת ויש בו ימי פורענות, נמצאנו למדים כי חודש זה הוא חודש "ירוד", וכמו כן אברהם אבינו נפטר בחודש זה, שמסמל מאורע מעציב. לא נותר לנו אלא לבאר מה הקשר בין תוכן הדברים לנביא **עובדיה** ולנבואתו על **אדום**.

השם משמאל (חנוכה, ר"ח טבת) כתב: הנה בטור (או"ח סי' תיח) שי"ב ראשי החדשים הם כנגד י"ב השבטים. ולפי סדר השבטים הכתובים באבני האפוד כמו שכתב הרמב"ם (הלכות כלי המקדש פ"ט ה"ט) ראש חודש טבת הוא נגד **שבט אשר**. ונראה שיש בו רמז שראש חודש שלו הוא תמיד בחנוכה בברכת יעקב (בראשית מט, כ) **מֵאֲשֶׁר שָׁמְנָה לְחָמוֹ, וּבְבִרְכַּת מֹשֶׁה (דברים לג, כד) וּלְאִשֶּׁר אָמַר וְגו' וְטָבַל בְּשֶׁמֶן** רָגְלוֹ. ונרמז שבראש חודש שלו תהיה בו ברכת שמן". ויש לבאר מה הקשר בין שבט **אשר** וברכתו **בשמן**, לנביא **עובדיה**.

ראש חודש טבת "נטפל" לימי החנוכה

ג. השם משמאל (חנוכה שנת תרפ"ד) הביא בשם אביו האדמו"ר האבני נזר מסוכטשוב, שיש רמז בפסוק (חבקוק ג, יג) **"מִחֲצֵת רֹאשׁ מִבֵּית רָשָׁע"**, לראש חודש **טבת** "שהוא **מירחין דעשו**, ושנים או שלשת הימים הראשונים שבחודש **נבלעים בימי חנוכה**", עכ"ד. ובספר ארץ צבי (עמ' קסב) הוסיף: "ויש בזה רמז, ראשו של עשו נפל במערת המכפלה (סוטה יג, א), והיינו **שראשו נתבטל אל הקדושה**, וזה נרמז **בראש חודש טבת שנטפל אל חנוכה**". חודש טבת, שהוא מהחודשים שכוחו של עשו מתגבר, "נטפל" [מלשון "טפל" ביחס לעיקר] אל ימי החנוכה.

והשפת אמת (חנוכה תר"נ, ד"ה ראש חודש) כתב: "ראש חודש טבת שהוא בחנוכה, בוודאי **מקבל הראש חודש הארות הנרות על כל ימי החודש**, כי בראש תלוי כל החודש. ויתכן לרמוז, מה שמדליקין ל"ו נרות, שהנרות מאירים ל"ו יום מתחילת חנוכה עד סוף טבת. ושמעתי מפי מו"ז ז"ל [החידושי הרי"ם], כי **טבת מלשון "הטבת הנרות"**. ויתכן לפרש כמו שכתוב בספרים, כי **ימי טבת הם ימי הסתר**, ולכן **הקדים הרפואה, שעל ידי הנרות מאירין גם ימי חושך אלו ואור כי טוב**".

ויש להסביר מה פשר ענין זה שחודש טבת "נטפל" לימי החנוכה. וכמו כן מהי ה"רפואה" שיש בחנוכה לימי חודש טבת. והאם אין זו סתירה למצוא גם אור [חנוכה] וגם חושך [פורענויות] בחודש אחד.

• • •

עבודת ישראל הוא להציל את "ניצוצות הקדושה" בתוך הטומאה

ד. בספרי קבלה וחסידות מוזכר תדיר ענין עבודת "בירור ניצוצות הקדושה" הנמצאים בתוך ה"קליפות".

טבת - עובדיה ניצוצות הקדושה

הרב אליהו אליעזר דסלר, בספרו מכתב מאלוהו פותח צוהר לביאור המושג "בירור ניצוצות קדושה", ובראשית דבריו הוא מבהיר: "אף כי דברים אלו ודאי רומזים על עניינים עליונים העומדים ברומם של עולם, מכל מקום לפי ערכנו כדי לקרב אותם אל השכל, נשתדל להסבירם". ננסה לצעוד בעקבותיו, ונקדים הקדמה קצרה לבירור המושגים "קליפה" ו"בירור ניצוצות קדושה", על פי המקורות שיובאו להלן בהמשך המאמר.

"קליפה" [וברבים: "קליפות"], הוא מושג המתאר את כוחות הטומאה - "פסולת" הרוחנית, בדומה לקליפת הפרי, שהיא הפסולת שאינה ראויה לאכילה. חטא אדם הראשון באכילה מעץ הדעת, גרם לכך שנפלו "ניצוצות" של קדושה אל ה"קליפות". ומאז ועד לתיקון הבריאה כשיבוא המשיח, עבודתם של כלל ישראל, ושל כל יחיד ויחיד היא "לברר" [מלשון ברירה - הפרדה, בין פסולת ואוכל] את ניצוצות הקדושה, דהיינו להרבות כבוד שמים בבריאה, ועל ידי כך "להוציא" את ניצוצות הקדושה שנפלו לקליפת ה"טומאה".

וכלשונו של הבני יששכר (מאמרי חדש ניסן, מאמר ד' דרוש ו) "כאשר חטא אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע, אזי נפלו ניצוצי הקדושה אל הקליפות. ובכל יום בעוונותינו הרבים, על ידי חטאים בולעים הקליפות ניצוצי הקדושה, ובעוונותינו הרבים נתגדלה המרכבה טמאה. על כן יש שליטה למלכי האומות, וישראל ירודים ביניהם, עד שיבררו הניצוצות וממילא תתבטל הרע. כי הרע אין לו מציאות בפני עצמו, ואז יוצאים ישראל לחירות". וכן מבואר בדברי הרב דסלר, בספרו מכתב מאלוהו (ח"ה עמ' 483) "מצאנו בספרים הקדושים, שבחטא אדם הראשון נפלו ניצוצות של קדושה בתוך הקליפות. ותכלית הגלות היא, שישראל בכל מקומות מושבותיהם על ידי מעשיהם הטובים ובמסירות נפשם, יבררו את ניצוצות הקדושה מתוך הטומאה, ואז יבוא משיח צדקנו, במהרה בימינו".

על פי הקדמה זו, יובנו דברי הרב דסלר שהביא (מכתב מאלוהו ח"ב עמ' 255) את דברי המקובלים שכתבו כי "עבודת ישראל הוא להציל את ניצוצות הקדושה שבגלות בתוך הטומאה". כלומר: "לכל אחד ואחד בחלקו" "ניצוצות" מיוחדים שצריך לגאלם, והן ניצוצי נשמת עצמו שנשבו על ידי הסטרא אחרא. והנה כל ההסתר שבבריאה יכול להיפך לגילוי כבודו יתברך על ידי בחירת האדם, ובכל פרט ופרט שבבריאה טמונה בו אפשרות של קידוש ה', והאדם יוציא טהור מטמא על ידי שעושהו כלי לעבודת ה'. כגון ענייני העולם הזה, אם מנצלם רק במידה הנחוצה לו לעבודתו הרוחנית ולא יותר, הרי יש בזה גילוי כבוד ה' וקידוש שמו. ואפילו היצר הרע אינו אלא כלי שיתקדש שם שמים על ידו, שהאדם לא יתפתה לו, אלא ישבור רצונותיו ותאוותיו. וכתוב בספרים הקדושים, שהטומאה ניזונת מניצוצות הקדושה שבה, כי רק בהיות הטומאה כלי לאפשרויות אלו של קידוש השם, היא מתקיימת, וזו היא חיותה. אי אפשר לטומאה להתקיים כשאין בה אפשרות לקדושה, כי אין מציאות כלל אלא לקידוש השם. הניצוצות הקדושים - ניצוצי נשמת האדם - הפזורים, שעליו ללקטם, היינו שעליו לנצלם לעבודת ה'".

טבת - עובדיה ניצוצות הקדושה

מבואר איפוא, כי הקב"ה ברא בעולם את כוחות הקדושה והטומאה, זה לעומת זה. הבריאה נועדה לשמש "כלי" לגילוי כבודו יתברך. ועבודת האדם היא להרבות קדושה בעולם, כדי "ללקט" - לאסוף, את "ניצוצות הקדושה" הנמצאים ב"קליפת" הטומאה, ולהחזירם לשורשם בקדושה, ובכך לתקן את העולם ולהביאו למצבו השלם קודם חטא אדם הראשון.

ויתרה מכך, אפילו היצר הרע, שנראה כי תכליתו להרע ולהכשיל, הוא בעצם כלי הגורם בסופו של דבר לקידוש שם שמים. כי היצר הרע אמנם גורם לאדם לנסיון ועלול להכשילו ולהורידו לבאר שחת, אבל אם האדם ישכיל ויצליח לעמוד בנסיון ולא יתפתה לעצת היצר, אלא ישבור את תאוותיו ורצונותיו הגשמיים, אזי מתקדש שם שמים בעולם, והאדם גורם ל"בירור" ול"תיקון" ניצוצות הקדושה הפזורים בעולם.

הסיבה לרצונו של יצחק אבינו לברך את עשו - לברר ממנו את ניצוצות הקדושה

ה. על פי יסודות אלו, יישב המגיד רבי דב בער ממעזריטש (ליקוטי אמרים) את התמיהה המפורסמת, מדוע רצה יצחק אבינו לברך דווקא את בנו עֶשָׂו הרשע: "ידוע שגם בעשו היו ניצוצות קדושים שיצאו מהם אחר כך רבי מאיר ורבי עקיבא, ושמעיה ואבטליון ושאר גרים. אך עשו היה כובש כל ניצוצות קדושים אלו בפיו, כי ירא להורידם לתוך גופו פן ישיבוהו לטוב. זהו וַיֵּאָהֶב יִצְחָק אֶת עֶשָׂו כִּי צִיד בָּפִּיּוֹ (בראשית כה, כח), רצה לומר כיון שהיו בו בשביה ממש החזיק אותם בפיו ולא בתוך תוכו. ולפיכך היה יצחק טועה בו, כי בשעה שהיה מדבר עמו היה מדבר בניצוצות הקדושים שהיו בפיו".

בספר ממעייני החסידות (בראשית כז, ד) הוסיף נופך בביאור הדברים העמוקים, בשפה המובנת לנו: "בעשו היו ניצוצות קדושים ביותר, ובברכתו התכוון יצחק "לברר" את עשו ולהעלותו לקדושה, כי על ידי הברכה תשרה עליו הארת אור העליון ביותר, ואז יתעלו ויתכללו הניצוצות באור העליון".

על פי הסבר זה בסיבת רצונו של יצחק אבינו לברך דווקא את בנו עֶשָׂו הרשע, ביאר בספר זכרון שמואל (פרשת תולדות) את שינוי הלשון בין ברכתו של יצחק ליעקב (בראשית כז, כח) וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹקִים מְטֵל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, לברכתו לעשו (שם פסוק לט) "מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשְׁבְּךָ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מִעַל", וכתב: "איתא בספרים הקדושים שהיה בעשו ניצוצות קדושים, כפי מה שמצינו שיצא ממנו אונקלוס הגר ועוד שאר גרים, וזה בירך יצחק מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשְׁבְּךָ, היינו הניצוצות היושבים בעשו בשביה יהיו כמו משמני ארץ, כמו שאמרו חז"ל (שיר השירים רבה פרשה א) שמן אינו מתערב לעולם בכל משקין שבעולם וצף על גבם, כן יהיו הניצוצות שלא ישקעו ח"ו בעשו, רק יהיה צף לצאת. וכן יהיה בחינת מִטַּל הַשָּׁמַיִם מִעַל, כמו הטל כשבא השמש עולה הטל למעלה, כן יהיה הניצוצות כשיראו צורת יעקב שנקרא שמש, יעלו לגבוה, לצאת מן עשו, ולא ישקעו בתוכו". יצחק אבינו לא בירך את עשו בברכה שהקב"ה יתן לו "מְטֵל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ", אלא הדגיש בברכתו לעשו שיקבל שמן, אולם טל השמים יהיה "מִעַל" השמן, כדי לרמוז על "ניצוצות הקדושה" הטמונים בעשו, שבעתיד "יתבררו" ממנו, כשמן הצף ואינו מתערב בשאר מיני המשקים.

טבת - עובדיה ניצוצות הקדושה

בעשן הרשע היו ספונים וטמונים "ניצוצות קדושה", שכעבור דורות באו לידי ביטוי בצאצאיו שהתגיירו, ובהם: אונקלוס, רבי מאיר, רבי עקיבא, שמעיה ואבטליון. ויצחק אבינו רצה על ידי הברכות "לברר" את הניצוצות הללו, ולהחזיר את בנו למוטב.

הגרים הם ניצוצות קדושה הפזורים בעולם - מטרת הגלות לברר את אותם הניצוצות

ו. רבי צבי הירש מדינוב, מחבר הספר בני יששכר, מביא בספרו אגרא דפרקא (אות פג) בשם הזהר (בראשית דף ע"ט ע"א) ש"כל הגרים הם ניצוצות העולים מקליפת נוגה, וניתנים בגוף של אותו נכרי, ובסגולת קדושת אותו ניצוץ הוא מתעורר לצאת מן הטומאה ומשתוקק לקדושה". ניצוצות הקדושה נמצאים איפוא, בנשמות הגויים. וכשהם מתגיירים, "ניצוצות" אלו "מתבררים" וחוזרים לכור מחצבתם, למקור הקדושה.

וזו הסיבה, לתכלית הגלות שבה נמצא עם ישראל, כמבואר בדברי הצ"ח (ברכות ט, ב) "כל גלויות שגלו ישראל, אף שהיה זה עונש למרק חטא ולכלות פשע, מכל מקום גם עצם הגלות היה לטובה, וכמו שדרשו רז"ל בפסחים (פז, ב) אמר רבי אלעזר לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים. ושורש דבר זה, לפי שידוע שע"י העבירות נופלים ניצוצי קדושה להקליפה, ולכן צריכין ישראל לבוא בגלות, ושם כאשר הגלות מכפר עוון, שוב מתוקן הקלקול והניצוצות שנפלו שמה מתנוצצים ועולים, והם הגרים שמתגיירים ונתווספים על עדת ישראל". כלומר, מלבד עצם העונש על החטאים שבעטיים גלו ישראל מאדמתם, יש גם כן סיבה נוספת לגלות - להגיע לכל המקומות בהם נמצאים "ניצוצות הקדושה", כדי "לבררם" ולהוציאם מ"קליפת" הטומאה. ו"ניצוצות הקדושה" טמונים בנשמות הגויים, ומתבררים מהם לכשיתגיירו.

הראשון שהתחיל בבירור ניצוצות הקדושה מהגרים היה אברהם אבינו, כאמור בדברי חז"ל על הפסוק (בראשית יב, ה) "וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשָׂה בְּחָרָן" - "אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים, ומעלה עליהם הכתוב כאלו עשאוה". וכתב הבני יששכר (מאמרי חדש ניסן, מאמר ד דרוש ו) "כאשר בא אברהם אבינו קדמא לגיורים, התחיל לברר הניצוצין, וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשָׂה בְּחָרָן. והבטיח לו השי"ת וּבְרָכְוּ בְּךָ כָּל מִשְׁפָּחֹת הָאֲדָמָה (שם פסוק ג), היינו מלשון המבריך את האילן, שכל הניצוצים הקדושים שבכל האומות יתמשכו [יתיישבו] בו, וישובו אליו אל הקודש, והאילילים כליל יחלוף ותתבטל כל המרכבה טמאה, וימלא כבוד ה' את כל הארץ ותהיה מלכות שמים [שלימה] והיה ה' למלך על כל הארץ".

גם יעקב ובניו, ירדו למצרים כדי לברר שם את ניצוצות הקדושה, כפי שהביא הסופר רבי בצלאל לנדוי (קובץ מחניים קכא, עמ' קסד) מדברי רבי יעקב יוסף מפולנאה, בעל התולדות יעקב יוסף: "לאומות העולם יש זכות קיום כמובן, עד אשר תמלא הארץ דעה וכל העולם יכיר באלוקות, וגם בתוכם מצויים ניצוצות קדושים שיש להעלותם, כפי שניסח התולדות יעקב יוסף: השכינה כוללת כל העולמות, דומם, צומח, חי, מדבר. ובכל הנבראים בעולם, ובכללם גם באומות העולם מצויים ניצוצות אלו קיים שיש להעלותם. והיה זה

טבת - עובדיה ניצוצות הקדושה

תפקידם של יעקב ובניו שברדתם למצרים, וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׂכָר בְּמִצְרַיִם (בראשית מב, א), כלומר יעקב נוכח לדעת שיש גם ניצוצי קדושה במצרים שנפלו בשביה ויש להעלותם".

בני ישראל ביררו במצרים את ניצוצות הקדושה

ז. ואכן, התקופה שבה שהו בני ישראל במצרים, נוצלה עד תומה למשימה עילאית זו של בירור ניצוצות הקדושה.

וכפי שביאר הצ"ח בהמשך דבריו המובאים לעיל [אות ה] את דברי הגמרא במסכת (ברכות ט, ב) "וַיִּנְצְלוּ אֶת מִצְרַיִם (שמות יב, לו), ריש לקיש אמר עשאוה כמצולה שאין בה דגים", וזה לשונו: "כאשר יצאו ישראל ממצרים העלו כל הניצוצות שהיה במצרים, ולכן עלו אז עמהם גרים הרבה מאד, כדכתיב (שמות יב, לח) וְגַם עָרַב רַב עִלָּה אֲתָם. לפי שכל ניצוצי הקדושה עלו, ולא נשאר במצרים שום ניצוץ קדושה שם". בני ישראל השלימו את בירור ניצוצות הקדושה במצרים, ולאחר שיצאו ממנה כביכול השאירו את מצרים כ"מצולה שאין בה דגים".

הבני יששכר (מאמרי חדש ניסן, מאמר ד דרוש ח) ביאר כי ענין זה נרמז בפסוק (שמות יב, כא) "מִשְׁכֹּנוֹ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן", כדבריו: "במצרים היה ביותר ניצוצות הקדושה, והיו צריכים ישראל לבררם מתוך הקליפות, וכאשר גמרו הבירור כל מה שהיה בכוחם, אמר להם משה בשליחות השי"ת משכו ידיכם היינו רשותכם מעבודה זרה, היינו משכו כל ניצוצות הקדושה מתוך הקליפות, וקחו לכם צאן למצוה, הנה אמר לכם להנאתכם ולטובתכם, דהיינו הדבקו במצות, אותן ניצוצות הקדושה שתמשכו מתוך הקליפות הדבקו אותן לעצמיכם על ידי המצות שתעשו, מצא מין את מינו".

על פי דברי הצ"ח ביאר המהר"ם בריסק (הובא בשו"ת ציץ אליעזר ח"כ סימן כא אות ו) מדוע הקב"ה עבר בארץ מצרים בכבודו ובעצמו ולא גאל את ישראל ע"י מלאך ושליח כמו שעשה לאשור: "מפני שבארץ מצרים כבר נתלקטו כל הניצוצות הקדושים, ולא רצה על כן הקב"ה לשלוח שם מלאך ושרף, כי המלאך אינו יכול לעשות שליחותו בלתי אם בהיותו שמה, ולא רצה הקב"ה שישאר שם עוד איזה קדושה. ולזה הוכרח הקב"ה לעשות נקמה בעצמו, כי הקב"ה אומר ממקום קדושתו יהא כך, ומיד נעשה. משא"כ בארץ אשור, דלא נתלקטו עדיין הניצוצות, ולזה (מלכים ב יט, לה) וַיֵּצֵא מֶלֶאךָ ה' יְיָ בְּמַחְנֶה אֲשׁוּר. ולזה רמזו רז"ל באמרם מבני בניו של סנחריב לימדו תורה ברבים, מאן אינון שמעיה ואבטליון, והיינו שנשאר שם עדיין ניצוצות קדושים ומתלקט מעט מעט עד ביאת הגואל במהרה בימינו".

ומכאן נוכל להבין את הטעם לאיסור התורה (דברים יז, טז) לשוב למצרים לעולם, וכפי שביאר הצ"ח בהמשך דבריו: "ולכאורה אף שאין לדרוש טעמי המצות מכל מקום אם אפשר ליתן טעם מדוע נשתנה ארץ מצרים מכל שאר ארצות הגוים, וכמה גלויות גלינו ויצאנו משם, ובשום פעם לא הזהירנו הקב"ה על ידי נביאיו שלא לשוב לארץ שיצאנו משם. אבל הטעם הוא, כי כאשר יצאנו משאר הגלויות לא יצאנו ביד רמה

טבת - עובדיה ניצוצות הקדושה

ולא הלכנו אלא ברשיון המלך שהיה אז, לפי שעדיין לא גמרנו התיקון ונשאר עוד ניצוצי קדושה משלנו תחת יד האומה ההיא. וכן על ידי חטא אדם הראשון באכלו מעץ הדעת טוב ורע גרם להתערב טוב ברע ונתפזרו ניצוצי קדושה בכל הארצות, והקב"ה מסבב סיבות בל ידח מן הקדושה נדח ומזדמן שיבואו בני ישראל בארצות ההם, לפעמים כולם כמו בגלות מצרים, ולפעמים רובם כמו בשאר גלויות, ולפעמים קצת יחידים, הכל לפי צורך הטוב המעורב שם ברע לברר הטוב ולהעלותו ע"י מצות ומעשים טובים שמקיימים ישראל שם, ומצא מין את מינו ומעלהו עמו. אבל בארץ שלא נשאר שם שום ניצוץ קדושה כלל, אם כן איש ישראל הבא שמה הוא קרוב להפסד, שישאיר שם על ידי איזה חטא ועוון איזה ניצוץ קדושה, ורחוק מן השכר, כי אין לו מה ללקט שם. ולכן הזהירנו הקב"ה שלא לשוב לארץ מצרים עוד כל ימי עולם".

השלמת "בירור כל הניצוצות" במצרים, הובטחה לאברהם אבינו, כדברי הבני יששכר (מאמרי חדש ניסן, מאמר ד דרוש ו) "והנה אמר לו השי"ת, יִדַּע תִּדְעֶה כִּי גֵר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדּוֹם יַעֲבֹדוּ וְעַנּוּ אֹתָם (בראשית טו, יג), כי על ידי כור הברזל ושעבוד ישראל בין האומות אזי יתברר מהם הרע ונופל אל הגוים, והטוב היינו הניצוצים הקדושים המשוקעים באומות ובקליפות יבואו ויצטרפו אל ישראל. וזהו שאמר השי"ת (שם פסוק יד) וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בְּרֶכֶשׁ גָּדוֹל, היינו רכוש ניצוצים הקדושים".

ואילולא שחטאו בני ישראל בחטא העגל, בזכות השלמת בירור ניצוצות הקדושה במצרים, לא היה עם ישראל צריך להיות עוד בגלות, כפי שביאר הבני יששכר בהמשך דבריו: "והנה עיקר ניצוצים קדושים היה במצרים, וכיון שנתגברו ישראל על המצריים והוציאו בלעם מפיהם כבר היו מזומנים כל הניצוצות שבכל האומות להצטרף אל ישראל, ואלמלא לא חטאו באותו מעשה אחר מתן תורה כבר היו יוצאין ידי חובת כל הגלויות, כי מצרים היו כלולין מכל הגלויות (ליקוטי תורה ריש פרשת תצא), וזה סוד יְהִי בְיָמֵינוּ הַרְבֵּים הָהֵם (שמות ב, כג) רבי"ם ראשי תיבות ר'ומי ב'בל י'ון מ'די (כ"ה במגלה עמוקות), רק ע"י החטא נתגברה שוב זוהמת הנחש ונפלו הניצוצות לתוך הקליפות והוצרכו לגליות להוציא בלעם מפיהם".

מלכות דוד ומלך המשיח - בירור ניצוצות הקדושה מלוט ורות

ח. יסודות הדברים שנתבארו לעיל, מבהירים את פשר מסירות הנפש של אברהם אבינו להציל את לוט. כאשר יצא אברהם אבינו מחרן במסעו לארץ כנען, הוא צירף אליו את לוט, כאמור בפסוק (בראשית יב, ה) וַיִּקַּח אֲבֹרָם אֶת שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ וְאֶת לוֹט בֶּן אָחִיו וַיֵּצְאוּ לִלְכֹּת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן. והקשה בזוהר הקדוש (ח"א דף ע"ט ע"א) "מאי חמא אברהם לדבקה עמיה לוט". מה ראה אברהם אבינו להתחבר עם לוט. ותירץ: "אלא בגין דצפה ברוח הקודש דזמין למיפק מיניה דוד". כלומר, מכיון שאברהם אבינו צפה ברוח הקודש שדוד המלך [שנולד מרות המואביה] עתיד לצאת מלוט, לכן לקח עמו את לוט, כדי לשמור על הניצוץ הקדוש של מלכות ישראל.

טבת - עובדיה ניצוצות הקדושה

וכפי שביאר בהרחבה רבי צבי הירש מדינוב, בספרו אגרא דכלה (פרשת לך לך) שמטעם זה הלך לוט עם אברהם בכל מסעותיו: "אברהם אבינו קדוש עליון, בתוכו היו כלולים כל הנשמות ישראל, וכל הניצוצות שישנו באיזה מן העמים המוכנים להצטייר בקדושה מוכרחים הם שיאספו אליו והוא יעלם אל השכינה ויצטיירו בקודש. והנה ניצוצי המלוכה לזרע דוד ומשיח צדקינו היה מוכרח על פי עצות מרחוק שיעברו דרך קליפת עמון ומואב, דרוש נא כל זה בזוהר בראשית (ח"א דף י"ג ע"א). על כן לוט הלך את אברהם, וניצוצי מלוכה אשר היו בתוך גלות הקליפות נתחברו בלוט, בכדי לעבור דרך עמון ומואב, ומשם יתייחדו בקודש לזרע אברהם להיותן כסא מלוכה".

ועל פי זה ביאר ידידי רבי פנחס פרידמן, ראש הכוללים בבעלז (המחנה החרדי, גליון 1383 תשס"ט עמ' 33) שמטעם זה מסר אברהם אבינו את נפשו להסתכן במלחמה נגד המלכים, כדי להציל את הניצוצות הקדושות של דוד המלך הטמון בלוט. ולכן לאחר המלחמה אברהם אבינו חשש שמא ינכה לו הקב"ה מזכיותיו בגלל הנס שנעשה לו במלחמת המלכים. ועל כך השיב לו הקב"ה "אל תירא אברהם אֲנִי מִגֵּן לְךָ שְׁכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד" (בראשית טו, א). וביאור הדברים: "הן אמת שהעושים לו נס מהשמים, מנכים לו מזכיותיו. אבל כל זה הוא רק אם הנס שנעשה הוא לצורך הפרטי של אותו אדם. אבל בנדון של אברהם אבינו שיצא למלחמה נגד המלכים, כדי להציל את ניצוצות הקדושות של דוד המלך, שממנו עתיד לצאת מלך המשיח שיגאל את ישראל באחרית הימים. נמצא שכל המלחמה היתה לצורך כלל ישראל, ועל נס כזה בוודאי אין מנכים לו מזכיותיו".

ומעתה נבין מדוע בחר הקב"ה את דוד למלך על ישראל, דווקא מצאצאי בני גרים, כי תפקיד עם ישראל הוא לברר את כל ניצוצות הקדושה מתוך אומות העולם, ולכן היה צורך להוציא את אותה קדושה דרך לוט ורות המואביה.

אכילת איסור שנתערב בהיתר - בירור ניצוצות הקדושה הטמונים גם במאכלים אסורים

ט. בהקשר לדברים שהובאו לעיל, מצאתי רעיון נפלא במשנתו של הבני יששכר.

במסכת ברכות (ח, א) אמרו: "גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים". הבני יששכר (מאמרי חדש אלול, מאמר ב) הביא את פירושו המחודש של השל"ה (מסכת שבועות נר מצוה מ"ז) לדברי הגמרא: "הכוונה, יש מי שהוא ירא שמים בכל דבר ופורש מכל דבר ספק, בחוששו פן יבוא לנגוע בקצה האיסור. והנה יש מי שמייגע את עצמו בתורה וממציא היתרים על פי התורה בדבר שנראה כספק איסור, יאכלו עניים וישבעו, הנה הוא אוכל ונהנה מיגיעו. הנה נהנה מיגיעו כזה הוא גדול מירא שמים המחמיר". הנהנה מיגיעו", הוא תלמיד חכם שלמד בעיון את הסוגיא על בוריה, ומצא "היתר" על פי ההלכה לאכול מזון שהתעורר עליו ספק הלכתי בדבר כשרותו. והוא גדול יותר מ"ירא שמים", שלא התייגע כראוי על בירור הסוגיא, ולכן נשאר בספק הלכתי, ובגלל זה הוא מחמיר ואינו אוכל את המזון שהתעורר עליו ספק הלכתי בדבר כשרותו.

טבת - עובדיה ניצוצות הקדושה

על פי דברי השל"ה השיב הבני יששכר (מאמרי חדש אדר, מאמר ב דרוש ז) תשובה לשאלה: "הנה יקשה הלא ידוע כל ענייני עולם הזה צריכים לבירור לברר הטוב מן הרע. והנה גם כל הענינים והנבראים האסורים על פי התורה מן הצומח והחי, על כרחך יש בהם ניצוצי קדושה, כי הגם שחיותן מן ג' קליפות הטמאות, הנה גם הקליפות על כרחך חיותן מן הקודש, והנה צריכים לבירור, וכיון שאסורים מהיכן יתבררו". לכל מזון בבריאה יש "תיקון" כאשר אוכלים אותו, ועל ידי הברכה "מבררים" ממנו את ניצוצות הקדושה. ואם כן נשאלת השאלה, כיצד נוכל "לברר" את ניצוצות הקדושה מכל בעלי החיים והצומח שנאסרו באכילה.

והשיב הבני יששכר, שהקב"ה מסובב הסיבות, גורם לכך שמאכלים אסורים אלו יתערבו ויתבטלו במאכלי היתר, וכך יוכלו לאוכלם ועל ידי זה "לברר" ו"להוציא" מהם את ניצוצות הקדושה: "אבל תדע שהוא ממחשבות הצור תם, הוא ית"ש יודע אשר הניצוץ הטמון באותה חתיכה האסורה ביחוד יכול להתברר על ידינו, הנה ית"ש מזמין שתפול החתיכה האסורה הזאת לתוך ההיתר ותתבטל, ואכול יאכלו אותה עפ"י התורה ותתברר הניצוץ הזה. ועתה מהראוי לך להתבונן, כיון שהדבר הזה הוא מאת הש"י שהוא מזמין הדבר האיסור שיתערב ברוב היתר בכדי שיהיה ניתר באכילה, כי יודע השי"ת שזה הוא מכלל הבירור הנמסר לישראל. ואם כן מצוה הוא בדווקא שיאכל ישראל החתיכה ההוא ולא יחמיר, כענין שאמרו רז"ל גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים, ופירש בזה הרב הקדוש בעל השל"ה נהנה מיגיעו היינו שייגע את עצמו בתורה ויודע להכשיר המאכל הזה על פי התורה, הגם שיש בתוך המאכל דבר איסור, הנה שב להיתר על פי כללי התורה. והאדם הזה אוכל המאכל ונהנה ממנו, הנה הוא גדול מן הירא שמים המחמיר. והוא כדברינו ממש, להיות הדבר הזה נסיבה מאת השי"ת שיתברר המאכל האיסור ההוא, ולזכות יחשב לאדם האוכלו על פי התורה כי יתבררו ניצוצות הקדושה, והוא גדול מן הירא שמים שאינו רוצה לאכול מטעם שיש בו תערובות איסור".

הגרים שמתבררים מהם ניצוצות הקדושה - תכלית הגלות

הגרים שלא נתבררו מהם ניצוצות הקדושה - קשים כספחת

י. ממוצא הדברים מיושבת הסתירה שיש לכאורה בדברי חז"ל, מה צריך להיות היחס לגרים. האם הגרים "קשים כספחת", או שאדרבה, הקב"ה רוצה שיתווספו גרים, ולכן הגלה את עם ישראל בין האומות כדי שיצטרפו אליהם עוד גרים.

והתשובה, שהגרים שנתבררו מהם ניצוצות הקדושה, הם אכן תכלית הגלות שבה נמצא עם ישראל - להגיע לכל המקומות בהם נמצאים "ניצוצות הקדושה", כדי "לבררם" ולהוציאם מ"קליפת" הטומאה, כמבואר לעיל. אולם הגרים שעדיין לא נתבררו מהם ניצוצות הקדושה כראוי - "קשים כספחת", כי הם עוללים להשפיע לרעה על עם ישראל. וכפי שכתב בעל ההפלאה בספר המקנה (קידושין ע, ב ד"ה א"ר חלבו) בביאור דברי הגמרא (שם) "קשים גרים לישראל כספחת", וזה לשונו: "הגרים שהוא בחינות

טבת - עובדיה ניצוצות הקדושה

העלות הניצוצות הקדושות המעורב ברע, והוא מה שאמרו חז"ל (פסחים פז, ב) שלא גלו ישראל אלא כדי שיתווספו עליהם גרים, רצונו לומר, שבהיותם בגלות ולקטו הניצוצות הקדושות המפוזרים. וצריך להשתמר מהן, שלאחר שכבשם לא יטמאו אותם בבחינות הרע שנשאר עדיין שאי אפשר לברר הניצוץ הקדוש בלי תערובות כלל. והיינו דקאמר קרא (דברים טו, ו) וּמִשְׁלַתְּ בְּגוֹיִם רַבִּים וּבֶכָךְ לֹא יִמְשְׁלוּ, רצונו לומר לאחר שיכבשו ויבואו בקרבך לא ימשלו בך להחטיאך. וזהו ענין הערב רב שהחטיאו את ישראל, שלאחר שנכבשו ישראל תחת ידיהם והעלה אותם משה עם הפסולות שבקרבם, וכיון שלא נתבררו כראוי החטיאו את ישראל במדבר. וכיון שלא נברר כראוי הוא קשה לישראל".

בעל ההפלאה חזר על יסוד הדברים גם בספרו פנים יפות על התורה (דברים פרק ל פסוק א, ד"ה זה) "מה שאמרו שבקיבוץ נדחי ישראל שיתקבצו עליהם הנידחים בקצה השמים, הוא ענין מה שאמרו חז"ל קשים גרים לישראל כספחת, והיינו כיון שנדבקו בישראל והם עדיין בלתי מטוהרים כראוי, הוא תערובות בטהרת ישראל, וצריכים להתחזק בתשובה לטהר את הניצוצות [ניצוצות הקדושה שנתפזרו בכל העמים] והגרים שנכללו בהם".

נמצאנו למדים שהיחס לגרים הוא בבחינת "כבדהו וחשדהו". עם ישראל פוזר בין האומות כדי להביא את ניצוצות הקדושה הנמצאים בין האומות לתוך עם ישראל. ולכן מצד אחד, יש רצון לגייר נכרים כדי לברר מתוכם את ניצוצות הקדושה. ועל גרים אלו אנו מברכים, היחס אליהן חיובי ביותר, והם מקבלים מקום של כבוד בתפילת שמונה עשרה בסמוך לצדיקים ולחסידים. אבל מצד שני, יש גרים שלא התבררו מהם כל ניצוצות הקדושה והם "קשים לישראל כספחת", ולכן יש חשש פן גייר נכרים ש"עדיין אינם מטוהרים כראוי", ש"ימשלו" בנו וישפיעו עלינו לרעה. ואלו הם דבריו של רבי אליעזר האומר שצריכים לקרב את הגרים ביד ימין ולדחותם ביד שמאל, כמובא במכילתא (יתרו פרשה א) "רבי אליעזר אומר, נאמר למשה אני הוא שאמרתי והיה העולם, אני המקרב ולא המרחק, שנאמר (ירמיה כג, כג) הָאֶלֶּקִי מִקְרֵב אֲנִי נֹאֵם ה' וְלֹא אֶלֶּקִי מִרְחָק. אני שקרבתי את יתרו ולא ריחקתיו. אף אתה כשבא אדם אצלך להתגייר אינו בא אלא לשום שמים, אף אתה קרבהו ולא תרחיקהו, מכאן אתה למד **שיהא אדם דוחה בשמאל וימין מקרב**".

ונראה כי על גרים אלו, שנתבררו מהם ניצוצות הקדושה, נאמר שנשמתם היתה במעמד הר סיני, כדברי החיד"א בספרו פתח עינים על מסכת יבמות, בביאור דברי הגמרא (מח, א) "גר שנתגייר כקטן שנולד". ויש לדיוק מדוע נאמר "גר שנתגייר", ולכאורה היה יותר נכון לומר "נכרי שנתגייר". וביאר החיד"א: "אפשר דרמז מה שאמרו חז"ל כי נשמות הגרים היו במעמד הר סיני (שבת קמו, א), ואחר כך בזמן ביאתו לעולם בזמנו נולד בגיות ואחר כך נתגייר, וזהו רמז "גר", שכבר ממעמד הר סיני היה גר, ועתה נתגייר בזמנו. והענין, כי נשמות ישראל הם באוצר הטוב דקדושה, ושבעים האומות נפשם באוצר אחר. וידוע שכל אומה יש בה ניצוצי הקדושה, ואם לאו אי אפשר לה להתקיים, כדכתיב ואתה מחיה את כלם. וניצוצי הקדושה שהם קרובים להיתקן הם הגרים, ואלו הנפשות עמדו במעמד הר סיני שהם עתידות להתגייר, ואחר כך אותו הניצוץ קדוש מתעורר להתגייר". הגרים שנתבררו מהם ניצוצות הקדושה, הם חלק בלתי נפרד מעם ישראל, ונשמותיהם היו עם נשמות כל ישראל במעמד הר סיני.

טבת - עובדיה ניצוצות הקדושה

יתרה מכך, יחוסם של גרים אלו הוא "ישיר" להקב"ה, כדברי הרמב"ם באיגרתו לתלמידו רבי עובדיה הגר (מהדורת בלאו עמ' 549) "אל יהא יחוסך קל בעיניך. אם אנחנו מתייחסים לאברהם יצחק ויעקב, אתה מתייחס למי שאמר והיה העולם".

• • •

נבואת עובדיה שהיה גר אדומי - לבני אדום ולישראל

יא. על פי המבואר לעיל נשוב לנבואתו של הנביא עובדיה, אשר כאמור היה גר אדומי.

בזוהר (פרשת וישלח דף ק"ו ע"א) מובא: "כל הנביאים לא יכלו לעמוד על מה שעתיד הקב"ה לעשות לעֲשֹׂו, חוץ מעובדיה הנביא שהוא גר שבא מצד עֲשֹׂו, משום (בראשית לב, לג) כִּי נָגַע בְּכַף יָרְךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנָּשָׂה, שלקח ושאב כל הכח של הירך". ביאור הדברים, ירך היא הרגל, הבסיס והיסוד עליו האדם עומד. לעובדיה שהיה גר אדומי, היתה יכולת להתבונן הן ביסודות עליהם מושגת העם האדומי והן ביסודות עליהם מושגת העם היהודי, ולהבין שיש ניצוצות קדושה בכל מקום, ובפרט על פי המבואר לעיל [אות ה] שבעֲשֹׂו הרשע היו ספונים וטמונים "ניצוצות קדושה", שכעבור דורות באו לידי ביטוי בצאצאיו שהתגיירו. אבל עיקר הקדושה היא בעם ישראל, שמוטל עליו להוציא את הניצוצות שנפלו בעמים אחרים. והיינו דברי הזוהר שעובדיה הנביא הבין יותר משאר הנביאים את מה שעתיד הקב"ה לעשות לעֲשֹׂו.

ומעתה מתורצת תמיהת האברבנאל מה התועלת בנבואת שני הנביאים - ירמיהו ועובדיה, שהתנבאו על אותו ענין אך בסגנון שונה. כי נבואת עובדיה התייחדה בכך שהיה גר אדומי שידע להבין מה שעתיד הקב"ה לעשות לעֲשֹׂו יותר משאר הנביאים.

ומיושבת התמיהה, מדוע לא נמנה עובדיה במנין הנביאים שהתנבאו רק לאומות העולם, והרי גם נבואתו של עובדיה היתה לכאורה רק לאדום. אולם לפי המבואר נמצא כי עובדיה לא התנבא רק לאדום, כי נבואתו נבעה מרצונו לנבא גם על תפקיד עם ישראל בבריאה לגלות את הניצוץ הטהור השבוי בקליפת עֲשֹׂו הרשע.

בירור ניצוצות הקדושה בחנוכה

יב. בספר בני יששכר (מאמרי חדשי כסלו טבת, מאמר ג) ביאר כי בהדלקת נרות חנוכה חצי שעה, יש תיקון לניצוצות הקדושה. הדברים עמוקים ביותר, ונשתדל להסבירם: "ורוח אלקים מרחפת, איתמר ביה משמיה דהאריז"ל מרחפ"ת מ"ת רפ"ח, היינו רפ"ח ניצוצין דאשתארו, ומהם יש חיות לקליפות ולאומות העולם וכל אומה המושלת. וכשישראל מוציאים בלעם מפייהם, היינו ניצוצי הקדושה, אזי תתבטל חיותן וממשלתן. על כן תמצא גם בזה טוב טעם להדלקת חצי שעה שהוא רפ"ח עתים". כלומר, יש "רפ"ח ניצוצין" של טומאה, שמהם אומות העולם מקבלים את כוחם. וכדי לבטל את כוחם, צריכים ישראל "לברר"

טבת - עובדיה ניצוצות הקדושה

את ניצוצות הקדושה. ובהדלקת נר חנוכה חצי שעה, שיש בה "רפ"ח עתים", יכולים "להוציא" את ניצוצי הקדושה הללו ו"לבטל חיותן וממשלתן" של האומות.

הבני יששכר הוסיף, שגם דין "מהדרין" בנר חנוכה רומז על תיקון ניצוצות הקדושה: "והנה כתיב (תהילים קמט, ט) **הָדָר** הוא לְכָל חֲסִידָיו, היינו העושים מצות **לפנים משורת הדין** גורמים **להעלאת ניצוצי הקדושה** מן התווה אל ה**תיקון** הנקרא הדר. הנה **בביטול מלכות יון הרשעה** נרמזת המצוה בתורה ויאמר אלקים **יהי אור**, איתמר לגבייהו דעושי המצוה לפנים משורת הדין **מהדרין** גורמים גם היום על ידי המצוה **להאיר אור הדר לניצוצי השבירה**, הנרמז בזמן ההדלקה משך רפ"ח עתים. זהו הנרמז **הדר** קבוצה **הודך** (תהילים קמה, ה), **חנוכה** הנרמז **בהוד**, להודות ולהלל". עשיית מצוות לפנים משורת הדין, דהיינו **בהידור**, גורמת **לאור**, כי המצוה הנעשית בהידור מבררת ומתקנת את ניצוצי הקדושה. ולכן גם ביטול מלכות יון היה על ידי החשמונאים שהחזירו את האור של המצוות וביררו את ניצוצות הקדושה.

ונראה להוסיף, כי בנס חנוכה שהיה **בשמן**, יש רמז לענין בירור ניצוצות הקדושה, על פי המבואר לעיל **[אות ה]** שהשמן רומז על בירור ניצוצות הקדושה ש"נבלעו" על ידי הקליפות, כשמן הצף על פני המים. וכך גם בנצחון החשמונאים הטהורים על היוונים הטמאים, התבררו ניצוצות הקדושה, וצפו כשמן הצף על פני המים.

בחודש טבת - גילוי ניצוצות הקדושה מכוחם של נרות החנוכה

יג. עתה מתחברים הדברים למערכה אחת.

חודש טבת הוא חודש "**ירוד**", מהחודשים של עֶשׂו [יְרֵחַן דַּעְשׁוֹ], שהיו בו ימי פורענות. ולכן ראשיתו של החודש בימי חנוכה, הזמן המסוגל לבירור ניצוצות הקדושה. משום שתכלית עבודת ישראל בגלות, להוציא ולברר את ניצוצות הקדושה הנמצאים בקליפת הטומאה, וזאת באמצעות התורה והמצוות ואור הקדושה הדוחה את החושך והטומאה. והיינו דברי האבני נזר מסוכטשוב, שראש חודש טבת "מתבטל אל הקדושה, וזה נרמז בראש חודש טבת שנטפל אל חנוכה". ודברי החידושי הרי"ם בביאור השם "טבת" מלשון "הטבת הנרות", שיש בימי האור של חנוכה "הקדמת רפואה למכה" לימי החושך של חודש טבת - על ידי גילוי ובירור ניצוצות הקדושה.

ומוטעם היטב תאריך פטירתו של **אברהם אבינו** - הראשון שהתחיל בבירור ניצוצות הקדושה מהגרים, כמבואר לעיל **[אות ו]**, **בחודש טבת**, שהוא החודש שבו יש הדגשה וחשיבות של הניצוץ הקדוש לעומת הרע שבעולם, ובמיוחד בראש חודש טבת אשר "נטפל" לימי החנוכה, על ידי גילוי ניצוצות הקדושה.

ולכן חודש **טבת** מתאים לנבואת **עובדיה**, שהיה גר אדומי, והתנבא על תפקיד עם ישראל בבריאה לגלות את הניצוץ הטהור השבוי בטומאת "קליפת" עֶשׂו הרשע.

ומבואר הקשר בין שבט **אשר** וברכתו **בשמן**, לנביא **עובדיה**, המתנבא על ניצוצות הקדושה היוצאים ו"צפים" מתוך טומאת הקליפות, כשמן הצף על פני המים.

טבת - עובדיה ניצוצות הקדושה

ובתוספת נופך אפשר להבין לפי זה, את הנס שנעשה לאשת עובדיה עם השמן כמסופר בנביא (ספר מלכים ב פרק ד) "וְאִשָּׁה אַחַת מִנְּשֵׁי בְנֵי הַנְּבִיאִים צָעָקָה אֶל אֱלִישָׁע לֵאמֹר עֲבֹדְךָ אִישִׁי מֵת וְאַתָּה יָדַעְתָּ כִּי עֲבֹדְךָ הָיָה יָרָא אֶת ה' וְהַנָּשָׂה בָּא לְקַחַת אֶת שְׁנֵי יְלָדָיו לִּי לְעֲבָדִים [ופירש רש"י: "אשת עובדיה היתה, והנושה הוא יהורם בן אחאב, שהיה מלווהו בריבית מה שזן את הנביאים בימי אביו"]], וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֱלִישָׁע מַה יֵּשׁ לָךְ בְּבֵיתִי, וַיֹּאמֶר אֵין לִשְׁפָחָתְךָ כֹּל בְּבֵיתִי כִּי אִם אֶסוּךָ שֶׁמֶן" [כלי קטן שיש בו מעט שמש כדי לסוך בו את האדם]. וכידוע, אלישע יצק שמן מהאסוך הקטן בכל הכלים שאשת עובדיה הביאה לפניו.

עובדיה שהתנבא על בירור ניצוצות הקדושה, זכה ונעשה נס לאשתו בשמן, הרומז על כך.